

МІЖНАРОДНІ ЧЕЛПАНІВСЬКІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИТАННЯ

(у рамках Міжнародного фестивалю
«СВІТ ПСИХОЛОГІЇ: освіта, наука, інновації»)

УДК 378.1
378.4

Рекомендовано Науково-методичною радою Східно-Європейського Інституту
Психології (Україна - Франція). Протокол № 1 від 20 січня 2020 року

Видання здійснене за сприяння Міжнародної Експертної Агенції "Консалтинг і
Тренінг" та Східно-Європейського Інституту Психології (Україна - Франція)

Редакційна колегія випуску:

Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Генрик Собчук (Польща), Вашуленко М.С.,
Вех І.Д., Виговська О.І., Анджей Мірські (Польща), Марія Гренвальд (Польща),
Габріеле Сімончіні (Італія), Рубцов В.В., Гусева О.П., Сєрова О.Є.,
Ляшенко О.І., Коцур В.П., Марцинковська Т.Д.

Відповідальний редактор випуску:

доктор психологічних наук, професор Маноха І.П.

**Всеукраїнський науково-практичний журнал "Директор школи, ліцею, гімназії" -
Спеціальний тематичний випуск "Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні
читання". - № 2. - Кн. 2. - Том II (25). - К.: - Гнозис, 2019-2020. - 316 с.**

**All Ukrainian Scientific-Practical Magazine "Principal of School Liceum Gymnasium" -
Special Thematic Issue "International Chelpanov's Psycho-Educational Reading". - № 2. - Book
2. - Volume II (25). - К.: Gnosis, 2019-2020. - 316 p.**

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №20652-10472 ПП від 31.03.2014 року.

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних,
психологічних та філософських наук Наказом МОН України від 06.11.2014 № 1279.

Збірник включено до Міжнародних науко-метричних баз: Google Scholar, Наукова
періодика України (Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського).

У тематичному випуску вміщені наукові статті фахівців різних сфер гуманітарного
знання. Представлені історичні аспекти становлення психології як самостійної науки та
роль Г.І. Челпанова у цьому процесі наприкінці ХІХ - на початку ХХ століть. Здійснений
огляд новітньої педагогіки як технології плекання довершеної особистості. Психологія
ХХІ століття представлена у сукупності її здобутків та перспектив, теоретичних пошуків
та емпіричних надбань. Філософія людини, суспільства і культури постала у контексті
найбільш актуальних проблем, що визначаються як змістові виміри третього тисячоліття.
Ще один актуальний тематичний напрям вміщених у збірнику матеріалів - психологічні,
педагогічні та організаційні умови запровадження європейських стандартів вищої освіти
в Україні.

Для фахівців-освітян, педагогів, психологів, філософів, науковців, дослідників
психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні
та за її межами.

ISSN 2309-7744

- © Всеукраїнський центр ім. М. Пирогова,
2019-2020 р.
- © Східно-Європейський Інститут Психології
(Україна - Франція), 2019-2020 р.
- © Міжнародна Експертна Агенція "Консалтинг і Тренінг",
2019-2020 р.
- © Видавництво "Гнозис", 2019-2020 р.

РУДЕНКО Н.М.,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри
педагогіки і психології
(дошкільної та корекційної)
імені проф. Т.І. Поніманської,
Рівненський державний
гуманітарний університет,
м. Рівне, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕНЬОВОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

The article substantiates the urgency of the problem of speech activity in children with autism spectrum disorders (ASD). It is noted that such children suffer from their own inability to establish social interaction, maintain contact with a stranger, difficulties in perceiving information and understanding the communication situation. The essence of the concept of "speech activity" is revealed. Modern research on the problem is analyzed. The results of our own experimental research are presented. It was found that speech activity in children with ASD is formed at a low level. Preschoolers are characterized by speech negativism, unstable interest in the survey situation, selective performance of tasks, lack of interest in tasks, the presence of echolalia, phrases-stamps, autonomous speech, lack of own initiative speech, no need to answer questions, ask questions, correct questions. The article presents a correctional and developmental program, the tasks of which are the development of speech activity in children with ASD. Classes focus on the formation of phonemic hearing, general and fine motor skills, kinesthetic sensations, facial expressions, pantomime, spatial organization of movements, speech motility to form the articulatory base of sounds, physiological respiration; development of skills of correct use of sounds in various forms and types of speech, in all situations of communication. It is shown that a series of speech therapy rhythmic classes contributes to the successful adaptation, rehabilitation, formation of personality, its integration into society. According to the results of correctional and developmental work, the level of speech activity in children with ASD increased.

Key words: autism spectrum disorders, speech development, speech activity, correctional and developmental program, speech therapy rhythmic.

У статті обґрунтовано актуальність проблеми розвитку мовленнєвої активності у дітей з розладами аутистичного спектру (РАС). Відмічається, що такі діти страждають від власної нездатності налагодити соціальну взаємодію, підтримувати контакт з незнайомою людиною, труднощі сприймання інформації і розуміння ситуації спілкування. Розкрито суть поняття «мовленнєва активність». Проаналізовано сучасні дослідження з проблеми. Представлено результати власного експериментального дослідження. Було встановлено, що мовленнєва активність у дітей з РАС сформована на низькому рівні. Для дошкільників характерно мовленнєвий негативізм, нестійкий інтерес до ситуації обстеження, вибіркоче виконання завдань, відсутність інтересу до завдань, наявність ехололій, фраз-штампів, автономного мовлення, відсутність власного ініціативного мовлення, відсутність потреби відповідати на поставлені запитання, звертатися із запитаннями, виправляти допущені помилки. У статті представлено корекційно-розвиткову програму, завданнями якої є розвиток мовленнєвої активності у дітей з РАС. На заняттях приділяється увага формуванню фонематичного слуху, загальної і тонкої моторики, кінестезійних відчуттів, міміки, пантоміміки, просторових організацій рухів, мовленнєвої моторики для формування артикуляційної бази звуків, фізіологічного дихання; розвитку навичок правильного вживання звуків у різних формах і видах мовлення, у всіх ситуаціях спілкування. Показано, що серія логоритмічних занять сприяє успішній адаптації, реабілітації, становленню особистості, її інтеграції в соціум. За результатами корекційно-розвиткової роботи у дітей з РАС підвищився рівень мовленнєвої активності.

Ключові слова: розлади аутистичного спектру, мовленнєвий розвиток, мовленнєва активність, корекційно-розвиткова програма, логоритміка.

В статье обоснована актуальность проблемы развития речевой активности у детей с расстройствами аутистического спектра (РАС). Отмечается, что такие дети страдают от собственной неспособности налаживать социальное взаимодействие, поддерживать контакт с незнакомым человеком, трудности восприятия информации и понимания ситуации общения. Раскрыта сущность понятия «речевая активность». Проанализированы современные исследования по проблеме. Представлены результаты собственного экспериментального исследования. Было установлено, что речевая активность у детей с РАС сформирована на низком уровне. Для дошкольников

характерен речовою негативизм, неустойчивый интерес к ситуациям обследования, избирательное выполнение заданий, отсутствие интереса к заданиям, наличие эхололий, фраз-штампов, автономной речи, отсутствие собственной речевой инициативы, отсутствие потребности отвечать на поставленные вопросы, обращаться с вопросами, исправлять допущенные ошибки. В статье представлена коррекционно-развивающая программа, заданиями которой было развитие речевой активности у детей с РАС. На занятиях уделялось внимание формированию фонематического слуха, общей и тонкой моторики, кинестетических ощущений, мимики, пантомимики, пространственной организации движений, речевой моторики для формирования артикуляционной базы звуков, физиологического дыхания; развитию навыков правильного использования звуков в разных формах и видах речи, в разных ситуациях общения. Показано, что серия логоритмических занятий способствует успешной адаптации, реабилитации, становлению личности, её интеграции в социуме. По результатам коррекционно-развивающей программы у детей с РАС повысился уровень речевой активности.

Ключевые слова: расстройства аутистического спектра, речевое развитие, речевая активность, коррекционно-развивающая программа, логоритмика.

Постановка проблеми. Оволодіння мовленням – складний, довготривалий психічний процес. Мовлення починає формуватися лише тоді, коли головний мозок, слух, зір, артикуляційний апарат дитини досягають певного рівня розвитку. Для своєчасного становлення в онтогенезі мовленнєвої функції важливе значення має нормальне функціонування усіх відділів центральної нервової системи, особливо – кори головного мозку. **Мовленнєвий розвиток** – один з основних чинників становлення особистості. Ступінь розвитку мовленнєвої сфери психіки визначає рівень сформованості соціальних і пізнавальних досягнень – потреб і інтересів, знань, умінь та навичок, а також інших психічних якостей, що є основою особистісної культури. Як по-

казує практика, на жаль, значний відсоток осіб з аутизмом не оволодівають мовленням як засобом комунікації у повному обсязі (Базима, 2012).

Аналіз останніх досліджень з проблеми. У сучасних дослідженнях поняття «мовленнєва активність» розглядається у двох взаємопов'язаних аспектах: з одного боку, це властивість особистості, що виявляється в здатності висловлюватися і сприймати мовлення іншого суб'єкта мовленнєвої комунікації, з іншого – якісно-кількісна характеристика мовленнєвої діяльності (У. М. Сидорова, Л. Й. Айдарова, І. О. Зимня, О. О. Леонт'єв, Р. М. Фрумкіна, О. М. Шахнарович, Д. Б. Ельконін та ін.). Також мовленнєва активність розглядається як умова мовленнєвого спілкування (Б. Г. Анан'єв, А. А. Алхазішвілі, О. О. Бодальов, Л. І. Божо-

вич, О. Є. Грибова, Р. М. Фрумкіна, Б. І. Яшина та ін.), як показник інтелектуального розвитку (Л. С. Виготський, О. В. Запорожець, О. О. Леонт'єв, О. Р. Лурія, Д. Б. Ельконін та ін.).

Під мовленнєвою активністю більшість авторів розуміють стійку властивість особистості дитини, що виявляється: у самостійному, різноманітному, ініціативному використанні мовлення у практиці спілкування; у активному володінні мовленням (Башина, 1999).

Видатні дослідники у галузі психології Л. А. Венгер та Г. Г. Кравцов виділяють такі чинники мовленнєвої активності: наявність у дитини пізнавальних інтересів; наявний рівень знань дитини; уміння зосереджувати увагу на пропонованому матеріалі; уміння діяти відповідно до вказівок педагога; зацікавленість у вирішенні пропонованих завдань; наявність потреби відповідати на поставлені запитання, звертатись із запитаннями, виправляти допущені помилки.

Проявами мовленнєвої активності дослідники вважають: швидкість мовленнєвих реакцій; вибір ігор і захоплень, пов'язаних з мовленням, швидкість і точність вибору слів, правильність розгортання синтаксичних конструкцій, тексту (М. Р. Львов); здатність дитини без підказок і тривалих пауз розвивати свою думку (Л. М. Павлова); темп мовленнєвої промови (Р. Т. Фульга); балакучість (В. Ф. Сибірякова), які прослідковуються в усіх функціях мовлення. Подальше вивчення та дослідження мовленнєвої активності дозволить допомогти дитині з аутистичними розладами в майбутньому оволодіти основними навичками комунікативної поведінки, мовленням, та навчитися пристосовуватися до життя у соціумі (Рождественська, 2002).

Вчені С. Ю. Конопляста, В. О. Ко-

синкіна відмічають 4 компоненти мовленнєвої активності: імпресивний, експресивний, інтелектуальний, особистісний (Конопляста, 2013).

Діти, які хворіють на розлади аутистичного спектру, мають різні за ступенем тяжкості мовленнєві розлади. Аутизм охоплює весь спектр мовленнєвих порушень. З віком, характер мовленнєвої поведінки дітей, які хворіють на аутизм, змінюється. Мовлення деяких дітей зовсім не розвивається, в той час як в інших дітей спостерігається значний прогрес мовленнєвих умінь і вони можуть більше спілкуватися. Значне поліпшення може наставати, скоріше за все, у таких дітей, які не є розумово відсталими і оволоділи мовленням в ранньому віці (Шульженко, 2009).

Нерідко дитина з РАС перестає говорити з оточуючими, хоча іноді продовжує розмовляти сама з собою або уві сні. Таким чином, комунікативна функція мови не розвивається. Втрата мови завжди супроводжується порушенням невербальних комунікацій, зменшенням кількості жестів і імітацій. Діти з розладами аутистичного спектру рідко використовують повноцінну мову в спілкуванні. У старшому дошкільному віці вони зазвичай погано говорять за межами звичної для них обстановки. Гуління і лепет з'являються пізніше або їх нема взагалі; лепет не звернений до дорослого, дитина не повторює почуті звуки, слова. У дітей з РДА спостерігаються стійкі аграматизми, вони майже ніколи не використовують особовий займенник «я» і стверджувальне слово «так» (Рождественська, 2002).

Більшість дітей з розладами аутистичного спектру мають високу емоційну чутливість до музики, ритмічних віршів, яскравих образотворчих та театральних образів. Окрім цього:

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

більшість дітей з РАС дуже вразливі до стимулів зовнішнього середовища (зорових, звукових, нюхових, тактильних); у їхній системі сприймання довікля домінує той чи інший сенсорний канал, і вони прагнуть отримати бажані враження саме через цей орган відчуття. Тому, наприклад, коли йдеться про цікавість для дитини певного музичного інструмента, то тут визначальними можуть виявитися такі його характеристики, як його зовнішній вигляд (форма, лінії, колір), звук, особливі відчуття цього інструмента за дотиком, або його привабливість за запахом тощо (Питерс, 2003). Саме тому в логопедичній роботі з дітьми з РАС застосовують систему ритмічного виховання, яка набула великого поширення в країнах Європи на початку ХХ століття. Логопедична ритміка займає особливе місце в системі комплексного методу корекційної роботи з дітьми з РАС і служить нормалізації рухових функцій і мовлення, в тому числі дихання, голосу, ритму, темпу і мелодико-інтонаційної сторони (Солдчук, 2007).

Логоритмічні заняття - це методика, яка спирається на зв'язок слова, музики і руху і включають в себе пальчикові, мовленнєві, музично-рухові і комунікативні ігри. Взаємодія зазначених компонентів може бути різноманітною, з переважанням одного з них (Чеснокова та Золотарьова, 2017).

Формулювання цілей статті. Представлення і узагальнення результатів теоретико-емпіричного дослідження рівня мовленнєвої активності у дошкільників з розладами аутистичного спектру.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мета нашого дослідження - розробка програми з розвитку мовленнєвої активності у дітей з РАС. Дослідження проводилося у благодій-

ній організації «Фонд «Крила віри» м. Рівного та у «Рівненському обласному навчально-реабілітаційному центрі» Рівненської обласної ради. В експерименті брали участь 28 дітей (3 дівчат та 25 хлопців) віком від 3 до 6 років, а також 28 батьків дошкільників-аутистів, психолог, логопед. Тривалість експерименту склала шість місяців, протягом яких діти відвідували заняття корекційного спрямування. Було сформовано експериментальну і контрольну групи, які склались з 14 дітей в кожній.

Дослідження проводилось під нашим керівництвом членами наукового гуртка з логопсихології кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І. Рівненського державного гуманітарного університету.

При проведенні діагностики порушень мовлення та оцінці результатів ми здійснювали індивідуально-орієнтований підхід: враховували особливості особистісного розвитку на певному віковому етапі дітей, так як відсутність інтересу, мотивації може звести всі зусилля педагога нанівець.

З метою вивчення мовленнєвої активності дітей дошкільного віку з РАС було застосовано два методи:

1. Інтерв'ю для батьків та педагогів (психолог, логопед), яке дало змогу дослідити анамнестичні дані, особливості як вербальної так і не вербальної комунікації та мовленнєвої активності дітей з РАС.

2. Модифікований варіант методики дослідження мовленнєвої активності дітей з РАС (С. Ю. Конопляста, В. О. Косинкіна). Зміст методики вивчення мовленнєвої активності дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру складався з чотирьох основних блоків - імпресивного, експресивного, інтелектуального, особистісного.

За результатами діагностики було встановлено, що мовленнєва активність у дітей з РАС сформована на низькому рівні. Для дошкільників характерно: порушення контактності, які виявляються у тому, що діти самостійно не вступають у взаємодію з іншими людьми, проявляють вибірково контактність, у деяких випадках – негативізм; нестійкий інтерес до ситуації обстеження, прояви протесту в ході обстеження; вибіркоче виконання завдань; відсутність інтересу до ускладнених, але знайомих завдань; невміння зосереджуватись на виконанні завдань; наявність ехолоалій, фраз-штампів, автономного мовлення, мовлення не спрямованого на комунікацію; відсутність власного ініціативного мовлення; відсутність потреби відповідати на поставлені запитання, звертатися із запитаннями, виправляти допущені помилки.

З метою формування мовленнєвої активності у дітей з розладами аутистичного спектру ми провели серію занять корекційно-розвиткової програми. Ми поставили перед собою наступні завдання: дати кожній дитині можливість отримати досвід взаємодії з людьми; розвинути слухову увагу і фонематичний слух; сприяти успішній адаптації, реабілітації, особистісному становленню особи, її інтеграції в соціум; сприяти розвитку загальної і тонкої моторики, кінестезійних відчуттів, міміки, пантоміміки, просторових організацій рухів; розвитку мовленнєвої моторики для формування артикуляційної бази звуків, фізіологічного і фонаційного дихання; скорегувати порушення комунікативних навичок у різних формах зв'язного мовлення з його просодичним оформленням, збільшити обсяг і якість пасивного словника; сформувати навички правильного вживання звуків у різних

формах і видах мовлення, у всіх ситуаціях спілкування.

Специфічні завдання корекційно-розвиткової програми: формувати у дітей мотивацію до взаємодії та спілкування; стимулювати ігрову, комунікативну, мовленнєву активність дитини; вивільняти напругу, досягати розкутості; створювати передумови для спонтанної, довільної поведінки в цілому; сприяти зміцненню кістково-м'язового апарату; розвивати моторику (загальну, дрібну, мімічну); виховувати правильну поставу, ходу, грацію рухів.

З метою розвитку мовленнєво-рухової діяльності дітей з розладами аутистичного спектру ми виокремили декілька рівнів в освоєнні дитиною правил логоритміки: від пасивної участі і обов'язкової підтримки дорослого в логоритмічних іграх та вправах, до активної ігрової взаємодії з педагогами та з іншими дітьми. В залежності від здатності дитини долучатися до нової ситуації та готовності до взаємодії з дорослим та однолітками ми визначили такі 4 рівні становлення мовленнєво-рухової діяльності дитини з РАС:

- Рівень 1 – Налагодження контакту;
- Рівень 2 – Наслідкування;
- Рівень 3 – Ігри з правилами;
- Рівень 4 – Сюжетно-рольові ігри.

Організація занять була наступна:

- заняття розраховані були на дітей дошкільного віку з РАС;
- тривалість заняття 25-30 хвилин;
- заняття проводилися 3 рази на тиждень;
- форма проведення – індивідуальна, групова;
- місце проведення - ігрова кімната, музичний зал.

Після проведення корекційно-розвиткової роботи ми обстежили до-

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

шкільників за допомогою методики вивчення мовленнєвої активності дітей з РАС (С. Ю. Конопляста, В. О. Косинкіна).

Було становлено, що у дітей експериментальної групи підвищився рівень розуміння назв частин тіла, функцій знайомих предметів, розуміння назв знайомих дій, покращився рівень ігрової діяльності. Підвищилися показники виконання словесних інструкцій у контексті того, що відбувається, а також поза контекстом, уміння наслідувати тварин, комунікативної діяльності, визначення кому що належить, здатність давати відповіді «так», чи «ні» на прості запитання. У дітей з РАС покращилися показники розуміння назв дій, рівень сприйняття та підтримки бесіди, уміння складати відомому дитині казку. Підвищилися

показники уміння співвідносити однакові предмети, уміння класифікувати за кольором та формою, розрізняти ознаки предметів, рівень запам'ятовування, уміння виключати зайвий предмет, відтворювати логічну послідовність, уміння розрізняти емоції. У контрольній групі суттєвих змін в показниках 4-х блоків не виявлено.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, ми можемо стверджувати, що наша корекційно-розвиткова робота була ефективною, сприяла підвищенню рівня мовленнєвої активності у дітей з розладами аутистичного спектру. Ми рекомендуємо авторську програму з розвитку мовленнєвої активності у дітей з РАС в закладах спеціальної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базима, Н. (2012). Проблема мовленнєвої активності у дітей з аутистичними порушеннями. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки), 4, сс. 14-19.
2. Башина, В. (1999). Аутизм в детстве. М.: Медицина. 236 с.
3. Рождественська, М. (2002). Синдром органічного аутизму у дітей із затримкою психічного розвитку. Дефектологія, 2, сс. 46-49.
4. Конопляста, С., Косинкіна, Ю. (2013). До проблеми мовленнєвої активності дітей дошкільного віку з аутистичними проявами. Науковий часопис НПУ, імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Вип. 24, сс. 134-137.
5. Шульженко, Д. (2009). Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей. К.: Слово. 381 с.
6. Питерс, Т. (2003). Аутизм: От теоретического понимания к педагогическому воздействию. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. 240 с.
7. Солодчук, С. (2007). Комунікативна взаємодія як соціально-психологічний феномен Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. Вип. 38. Рівне: РДГУ, сс. 152-155.
8. Чеснокова, Л. та Золотарьова, О. (2017) Заняття з логоритміки для дітей із вадами мовлення. Харків: Основа. 160 с.

TRANSLITERATION OF REFERENCES:

1. Bazyma, N. (2012). *Problema movlennyevoyi aktyvnosti u ditey z autystychnymy porushennyamy*. Zbirnyk naukovykh prats' Berdyanskoho derzhavnogo pedahohichnyho universytetu (*Pedahohichni nauky*), 4, ss. 14-19.
2. Bashyna, V. (1999). *Autyzm v det stve*. M.: Medytsyna. 236 s.
3. Rozhdestvens'ka, M. (2002). *Syndrom orhanichnoho autyzmu u ditey iz zatrymkoyu psykhhichnoho rozvytku*. *Defektolohiya*, 2, ss. 46-49.
4. Konoplyasta, S., Kosynkina, Yu. (2013). *Do problemy movlennyevoyi aktyvnosti ditey doshkil'noho viku z autystychnymy proyavamy*. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 19: Korektsiyna pedahohika ta spetsial'na psykholohiya*. Vyp. 24, ss. 134-137.
5. Shul'zhenko, D. (2009). *Osnovy psykholohichnoyi korektsiyi autystychnykh porushen' u ditey*. K.: Slovo. 381 s.
6. Pyters, T. (2003). *Autyzm: Ot teoretycheskoho ponymanyaya k pedahohycheskomu vozdeystviyu*. M.: Humanyt. yzd. tsentr VLADOS. 240 s.
7. Solodchuk, S. (2007). *Komunikatyvna vzayemodiya yak sotsial'no-psykholohichnyy fenomen Onovlennya zmistu, form ta metodiv navchannya i vykhovannya v zakladakh osvity*. Vyp. 38. Rivne: RDHU, ss. 152-155.
8. Chesnokova, L. ta Zolotar'ova, O. (2017) *Zanyattya z lohorytmiky dlya ditey iz vadamy movlennya*. Kharkiv: Osnova. 160 s.

PECULIARITIES OF SPEECH ACTIVITY FORMATION IN CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER

RUDENKO Natalia,

PhD in Humanities, Psychologics, Docent at the Department of Pedagogics and Psychology (Preschool and Corrective) at the prof. T.I. Ponimanska at Rivne State Humanitarian University, Ukraine
E-mail: Natalia9A147@gmail.com

ЗМІСТ

Розділ 1.

Г.І. ЧЕЛПАНОВ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ЯК САМОСТІЙНОЇ НАУКИ	9
МАНОХА І.П., ВСТУПНЕ СЛОВО.	
Г.І. Челпанов: Як і яку психологію слід викладати у школі?	10
ЧЕЛПАНОВ Г.И., Психология и школа (фрагменты)	13

Розділ 2.

ПСИХОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	118
ВЯТОХА І.Ю., Психічне звукове середовище людини: теоретичний аналіз явища	119
GURA O., GURA T., The study of practical psychologists' professional thinking: the authors' integrative and thinking-activity approach	130
ЕНДЕБЕРЯ І.В., Вивчення впливу психологічних чинників на організацію самостійної роботи студентів	142
ІСАСВА О.С., ХМІЛЯР І.Р., Емоційний інтелект медсестри в контексті реформування медичної освіти	151
ЛОПУГА Г.В., МИХАЙЛЕНКО Ю.М., РЕШЕТИЛОВА В.М., Порівняльна характеристика окремих функціональних та психофізіологічних показників студентів-спортсменів і осіб, які не займаються спортом	162
МАКСИМЧУК М.О., Розвиток навиків соціальної взаємодії у підлітків з РАС: чинники ефективності групових інтервенцій	171
МАТОХНЮК Л.О., ШПОРТУН О.М., Емпіричне дослідження міжособистісної сумісності шлюбної пари	180
ОЛЕКСІН Ю.П., КОЧУБЕЙ А.В., ЯКУБОВСЬКА С.С., Психолого-педагогічний супровід студентів в умовах карантину	200
РУДЕНКО Н.М., Особливості формування мовленнєвої активності у дітей з розладами аутистичного спектру	207
ХАВУЛА Р.М., Психологічний аналіз стратегічних життєвих рішень старшокласників	215

Розділ 3.

**ПЕДАГОГІКА МАЙБУТНЬОГО: ТЕХНОЛОГІЇ ПЛЕКАННЯ
ДОВЕРШЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ 225****ВОРОНЕЦЬКА В.В.**, Особливості формування творчого потенціалу
учнів сучасної школи..... 226**ІЛЬНИЦЬКА Л.В.**, «Освітньо-аналітична кодифікація» поглядів
Івана Бега на співбуття «смісло-ціннісних» пошуків 235**KOSYLO N., VENHRYNOVYCH N., NYCH O.,
LYTVYNETS-HOLUTIAK U.**, Innovative technologies in
preschool establishments and their application in practice..... 242

Розділ 4.

**ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНИ, СУСПІЛЬСТВА І КУЛЬТУРИ: ВИМІРИ
ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ 252****НЕСТЕРОВА О.Ю.**, Специфіка підходів до визначення поняття
академічної доброчесності в дослідженнях науковців США..... 253

Розділ 5.

**ПСИХОЛОГІЧНІ, ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ
ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ОСВІТИ В
УКРАЇНІ 261****AVETISOVA I.S., SHEVCHENKO O.P.**, Teaching students of Medical
University specialized terminology in the process of foreign
language training 262**БОНДАР Н.В.**, Інтерактивні технології в контексті дистанційного
навчання латинської мови у вищих медичних навчальних
закладах 269**ВАСИЛИШИНА О.В.**, Зміст і структура готовності майбутніх
менеджерів організацій до управлінської діяльності 278**КРАВЧУК М.Г., ГУРНЯК О.М., РОМАНЕНКО О.В.**, Форми
організації навчального процесу з «Біології з основами
генетики» 287**ЛОКШИН В.С.**, Професійна компетентність бренд-менеджерів
соціокультурної сфери з інформаційної аналітики
бізнес-процесів як технологія модернізації вищої освіти..... 293**ПЕЧЕНІЗЬКА (ГУБАРЄВА) С.С., АЛАВЕРАНОВА Д.О.**, Методичні
стратегії виправлення помилок студентів при опануванні
іноземних мов..... 300